

Gáli József

Püthagorasz

Rádiójáték*

SZEREPLŐK:

PÜTHAGORASZ

ALKMAION

HÜPPIASZ

MILON

KÜLON

HERAKLEITOSZ

PÜTHIA

THEANO

I. HALÁSZ

II. HALÁSZ

III. HALÁSZ

GYEREKHANG

GYEREKHANG Á négyzet plusz bé négyzet egyenlő cé négyzet. Azaz: minden derékszögű háromszögben a derékszöggel szemben fekvő oldal, azaz az átfogó fölé rajzolt négyzet egyenlő a másik két oldal, a befogók fölé rajzolt négyzetek összegével.

Ezt a felismerést az i. e. VI. században élt görög Püthagorasznak tulajdonítjuk, és ezért Püthagorasz tételének nevezzük.

Zene

HANGOK Püthagorasz, te bölcs!
Számok atyja! Városmentő mes-

* Gáli Józsefet az 1960-as években, valószínűleg az évtized elején, szabadulása után kezdte foglalkoztatni Püthagorasz személyisége, története. Az alapot ehhez Pierre Theil *Les batisseurs du monde* című, 1961-es kötetének egyik fejezete, illetve résztanulmánya szolgáltatta, melyet Gáli lefordított magyarra (ennek gépirata fenn maradt hagyatékában). Témájából előbb kétfelvonásos, 11 vagy 12 képre tagolt színdarabot, később hangjátékot írt. Az eredeti tervet a szintén hagyatékban fennmaradt kéziratából – *Pütagorasz. Egy ironikus hangvételű tragédia vázlata* – ismerjük. A színdarabot nemcsak hivatásos színház nem adta elő – mint ahogy a kiszabadulása és halála közötti két évtizedben Gáli többi darabját sem *A tűz balladája* kivételével –, amatőr színpadi bemutatója sem volt. A hangjátékváltozat valószínűleg azért született meg, mert az író látott esélyt arra, hogy az a rádióban elhangozhat. Arra vonatkozó adatunk, hogy ez megtörtént-e, egyelőre nincs. Az eredeti terv szerint szerkesztésében bonyolultabb dráma hiánytalanul kézírata nincs meg, ezért döntöttünk a rádiójáték közlése mellett. – F. T. G.

ter, mindenek tudója! Apollón fia! Mértéktelenségben mértéket, zűrzavarban harmóniát teremtő! Püthagorasz! Püthagorasz!

PÜTHIA Apollón isten szól általam, választott papnője által: Igaz a dicséret!

Zene

PÜTHAGORASZ Törekedjetekek önmagatok megismerésére. Keressétekek magatokban a bűnt. Mit tettem ma, mit tettem tegnapi, tegnapelőtti vagy háromszáz évvel ezelőtti életemben? Miért kellett újraszületnem? Keressétekek bűntöket, mint rossz számításban a hibát, hogy kijavítva azt, tökéletes legyen az eredmény. Gyakorta, erőltetve az emlékezést, utazzátok be minden eddigi létetek tájait, mert jaj a bűnt megisméteklőknek, jaj azoknak, akik nem láthatják meg a boldogok csillagát!

GYEREKHANDG Azt akarta, hogy az emberek megvalóítsák a számokban... (*gyerekhandg dadogóvá válik*) a számösszefüggéseken megmutatkozó harmóniát. Ezért nagy bajba került.

HANGOK Püthagorasz, te bolond! Káosz atyja! Városdúló kókler, zsarnok, gyilkos, zűrzavarteremtő! Barbárok fattya! Átkozott démon!

PÜTHIA Apollón isten szól általam, választott papnője által: igaz az átok!

HANGOK Utána! Arra ment! Vágjátok elébe! Arra... arra! Átkozott!

A hangok távolodnak.

PÜTHIA Igaz az átok!

PÜTHAGORASZ (*zihálva, futás közben*) Te cafat, te bűdös némbér, még most is, még itt is követsz! Takarodj mellőlem...

HÜPPIASZ (*futva*) Uram, mester...

PÜTHAGORASZ Hazug papnő! Hazug!

HÜPPIASZ Mester, Püthagorasz, kihez beszélsz, uram?

PÜTHAGORASZ A hajad kibontva, melled csupasz, húzd fel a rongyodat az öledig, onnét mondtál te nekem jövendőt, te szajha!

HÜPPIASZ Miféle nőhöz beszélsz, uram?

PÜTHAGORASZ Ígértél, Püthia, és adtál is nekem egy várost, hol betölthetem a „küldetésemet”. Bár hallgattam volna inkább magamra, hogy ne, sehová, szinte vinnyogtam, hogy jó nekem a barlang is, ahol valóra válthatom, tökéletessé tehetem utolsó földi életemmel azt, mi bennem halhatatlan.

PÜTHIA (*egy másik térben*) Adok neked egy várost, hol beteljesülhet püthagoraszai léted, hol megteremtheted a harmóniát!

PÜTHAGORASZ Úgy, úgy, csak gúnyolódj velem!

HÜPPIASZ Uram, én vagyok veled, Hüppiasz, a tanítványod, csak mi ketten vagyunk itt, meg az üldözőink, de szerencsére azok is már távol.

PÜTHAGORASZ Azt állítod, hogy Hüppiasz vagy, pedig tévedsz, képzeletbeli látomás vagy. Hiú agyrém. Egy tanítvány, aki a végveszélyben kitart mestere mellett, csak fikció lehet. Tűnj el!

HÜPPIASZ Uram, bocsáss meg, de fájdalommal igazságtalanná tesz, gondold meg, hányan haltak meg ma éjjel a tanításért, teéted.

PÜTHAGORASZ Miattam, akartad mondani. Hiába tanítottalak pontos fogalmazásra? Tudod, nem tűröm a pongyolaságot. Miattam pusztultak el, nem éretem.

HÜPPIASZ Uram, itt ez a bozót, jó sűrű levélzetű, alatta mélyedés, ketten elférünk benne. Megvárjuk, amíg továbbhaladnak, s hajnalban megkerülve azt a babföldet, kis kitérővel holnap estére Metapontumba érünk, ahol virágzik a tanítás, és ahol barátaink, testvéreink élnek.

PÜTHAGORASZ Hogy aztán holnapután ők üldözzenek tovább.

HÜPPIASZ Kérlek, uram, lapulj jobban a földhöz, és ha lehet, úzd el magadtól az árnyképeket.

PÜTHAGORASZ Te vagy az árnykép, Hüppiasz, a valóságos, ki most itt lehet velem, az Ő, a delphoi szuka! Rajta kívül csak még valaki. Itt is van, látod?!

HÜPPIASZ Kiról beszélsz, uram?

PÜTHAGORASZ Ott, a babföld felett. Ott, a hajóárbochoz kötözve, fehér köntöse cafatokban, torkából fröcsköl a vér. Ismered-e?

ALKMAION *(másik térben)* Az ember azért hal meg, mert képtelen a kezdetet összekapcsolni a véggel. Bizonyítottnak látom, hogy ameddig az agy sértetlen, addig nem veszíti el értelmét az ember.

PÜTHAGORASZ Hüppiasz, ismered-e őt?

ALKMAION *(másik térben)* Abban különbözünk a többi élőlénytől, hogy gondolkodunk. A többi élőlény csak érzékel, az ember gondolkodik!

PÜTHAGORASZ Ismered-e őt, Hüppiasz? Ott, ott a babföld felett...

HÜPPIASZ Miért kérdezed, miért gondolsz rá, uram? Te mondtad, bénuljon meg a nyelve, szikkadjon ki a szája annak, aki a nevét kimondja!

PÜTHAGORASZ Alkmaion!

HÜPPIASZ Mester!

PÜTHAGORASZ Alkmaion, barátom, gyilkosom. Kimondom, fiam, a ne-

ved: ALKMAION. No, mit szólsz hozzá, Hüppiasz? Nem bénult meg a nyelvem.

HÜPPIASZ Csodálatos. Ma minden a visszájára fordult: szétverték a testvériséget, Apollón fia itt lapul mellettem egy odúban, és a mester szava, mely eddig mindig beteljesült, most eredménytelen maradt. De bízom benne, hogy minden rendbe jön, holnap Metapontumban, uram, már nem lesz hatalmuk fölöttünk a démonoknak. Metapontumban...

PÜTHAGORASZ Metapontumban feltámad a lányom, fel a vejem, a nagyhírű Milon atléta, fel a kivégzett százhusz püthagoreánus testvér, egyet füttyentünk, és Kroton városában felépül a leégett múzsák temploma, kettőt füttyentünk, és Külön, a demagóg elveszti hatalmát, és visszanyeri hitelét a tanítás, sőt, hogy minden a régi kerékvágásba térjen, Metapontumban megbénul a nyelvem is, amiért a krotoni babföldek mentén kimondtam Alkmaion nevét. Hüppiasz! Itt az ideje, hogy megtartsuk a napi önvizsgálatot. Erőltessük tehát emlékezetünket, s burkolózzunk a szükséges csendbe...

HÜPPIASZ Igen, uram, de...

PÜTHAGORASZ A csendbe! Hüppiasz! Ugyanis fáraszt a fecsegésed, testvérem a tanításban, már megbocsáss érte.

Zene, amely tenger hullámzásába csap át. Erős hullámverés.

PÜTHAGORASZ Igen, ez is mint-ha ma lett volna. Drága pillanat, köszönöm, hogy te merülsz fel bennem, püthagoraszi létem legszébb napja.

Másik térben, a hullámverés erősödik.

I. HALÁSZ Húzd meg! Ez aztán a zsákmány, ennyi halat egy fogásra!

II. HALÁSZ Hála az égieknek! Húzd! Emeld meg jobban, még kilyukad a háló!

III. HALÁSZ Hahó! Hahó! No, csak hogy kint vagyunk már, én mondom, vak legyek, ha nincs meg hetven darab. Milyen gyönyörűségesen vergődnek.

I. HALÁSZ Megvan ez nyolcvan is!

II. HALÁSZ Nono, örüljetek, ha negyven!

PÜTHAGORASZ Kilencvenhárom.

I. HALÁSZ Mit mondasz, idegen?

PÜTHAGORASZ Kilencvenhárom halat fogtatok!

I. HALÁSZ Röhögnöm kell. Krotoni halászok! Húsz éve járom a tengert, de még egyszer se vete-medtem arra, hogy darabszám pontosan megbecsüljem a zsákmányt.

III. HALÁSZ Ez vagy egy isten, vagy csaló!

PÜTHAGORASZ Kilencvenhárom hal csapkod a parton.

I. HALÁSZ Nem is csaló, bolond ez!

PÜTHAGORASZ Számoljátok meg a halakat.

I. HALÁSZ Esküszöm, idegen, amennyivel több vagy kevesebb, azt mind a fenekedbe gyömöszöljük! Megsózva!

II. HALÁSZ Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét...

Hullámverés

THEANO Apám! Valóban ide küldött volna bennünket a delphoi papnő? Nézd ott a part felett azt a nyomorúságos porfészket, a düledező viskókat, közöttük alig egy-két kőből emelt épület.

HALÁSZOK ... huszonnyolc, huszonkilenc, harminc... negyven...

PÜTHAGORASZ Theano lányom, a halászokat figyeld, nyomorultak, halszagúak, mocskos beszédű majdnem állatok, de csipás szemükben ott pislákol a remény, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy a tan első lépcsője legyenek.

HALÁSZOK ... nyolcvannyolc, nyolcvankilenc, kilencven...

THEANO Apám, jelt adott az isten!

I. HALÁSZ Kilencvenegy.

II. HALÁSZ Kilencvenkettő.

III. HALÁSZ Kilencvenhárom. Nyertél, uram.

PÜTHAGORASZ Megveszem a halakat. Hárman vagytok, fejenként egy arany, illik, hogy egyenlően részesedjete.

I. HALÁSZ Három arany.

II. HALÁSZ Fejenként egy.

III. HALÁSZ Uram, hová vigyük a halat?

PÜTHAGORASZ Dobjátok vissza mindet a tengerbe! Hidegvérűek ugyan, de megérdemlik az életet!

I. HALÁSZ Egy isten... ez egy isten... Ugye megmondtam?!

II. HALÁSZ Egy isten!

III. HALÁSZ Egy isten érkezett Krotonba!

PÜTHAGORASZ *(első térben)* Nem csalás volt. De tudtam, el kell találnom a pontos mennyiséget, hogy a számok bűvölete megérinthesse az egyszerű halászok szívét. Nem volt csalás.

ALKMAION *(hangja messziről)* Akkor még nem. Vannak dolgok, tettek, melyek csak jóval később, más dolgok vagy tettek hatására veszítik el eredeti minőségüket, és változnak – létrehozóik legnagyobb bámulatára – saját ellentétükké: csodából – csalássá.

Zene

III. HALÁSZ Egy isten, egy isten érkezett közénk!

PÜTHAGORASZ *(második térben)*
Üdvözöllek, Kroton városa!

I. HANG Üdvözlégy, idegen!

I. HALÁSZ Üdvözlégy, Isten!

ALKMAION Üdvözöllek, számoszi Püthagorasz! Már vártalak, mester!

PÜTHAGORASZ Te vagy Alkmaion, az orvos, aki felismerte, hogy az egészség a száraz és a nedves, a hideg és a meleg helyes arányú eloszlása a testben, míg a betegség az, ha egy e minőségek közül túlsúlyba kerül.

ALKMAION Keressétek mindenben a harmóniát! Tanításod hozzám, ilyen messzire is eljutott!

PÜTHAGORASZ *(az első térben)* Milyen szépen cseng, fiam, a hangod, mintha át sem volna metszve a gégéd; nos, Püthia, tudtad-e, te jövőbe látó, hogy hány halált küldesz velem Krotonba?

PÜTHIA *(hangja messziről)* Délnek menj, ha átkeltél a tengeren. Eljutsz egy városba, Szübarisz a neve, ott ne sokat időzz, tanításod ott süket fülekre lelne. Akik ott élnek, a halált tisztelik. Menj onnan tovább, s ahogy haladsz a parti fövényen, eljutsz egy városba, Kroton városába.

PÜTHAGORASZ Tudtad-e, te jövőbe látó, hogy hány halált küldesz velem Krotonba?

PÜTHIA Az isten bízik benned, Püthagorasz, szeretné, ha megszületne, tisztultabb formát öltene az értelem. Apollón üzenete vagy! Csak egyre vigyázz – ne kuszálódjanak össze szavaid!

Zene

PÜTHAGORASZ *(az első térben)* Miért nem szólt közbe Apollón? Vagy

ha már olyan kegyes volt, miért nem hagyta, hogy a tanítás végig győztes maradjon?

PÜTHIA *(messziről)* A tanítás, vagy te, Püthagorasz?

PÜTHAGORASZ Egyek vagyunk, én meg a tanítás. Egy és egy és egy, hallod-e, Püthia? Tudod-e, mi az egy? Tudod-e?

ALKMAION *(a másik térből)* Az egy a kezdet. Minden szám őse. Önmagának négyzete, önmagának szorzata.

I. HANG *(a másik térből)* Önmagának négyzete. Önmagának szorzata.

PÜTHAGORASZ *(a másik térből)* Ezért minden számok ősenek a formateremtő Egy-et tiszteljétek!

KÜLON Értitek, hogy mit zagyvál ez itt összevissza?

MILON Hallgass, Külön! Hallgass, te kupec! Ha nem értjük is, az isten beszél belőle!

KÜLON Egy vándorbűvész, egy izgága barbár előtt estek hasra. Vádollak, idegen, megloptál! Add vissza a halaimat!

I. HALÁSZ Gondold azt, Külön, hogy egyet se fogtunk!

II. HALÁSZ Ma az idegennek dolgoztunk. Tőle kaptuk a bért – nincs rajtunk keresnivalód. Beszélj tovább, idegen!

PÜTHAGORASZ Tudnotok kell valamit. Tudnotok kell, hogy mit tiszteljétek. A számokról beszélek. Az istenekről. A számok egymásba illenek, összerakhatók, látszólag nyirbálják egymást, de szüntelen újratelemek. Egyenként és együtt minden szám egész és örök. A világon minden nagyságot, minden erőt számokban kell kifejeznünk, hogy a dolgok összehasonlíthatók és kiszámíthatók

legyenek. A számolás – megismerés! A számolás – imádkozás!

ALKMAION Taníts meg bennünket minden imára, uram!

I. HALÁSZ Úgy legyen!

II. HALÁSZ Él soká, Püthagorasz!

PÜTHAGORASZ *(az első térben, azaz a bokor alatt)* Hiába a bukás, ezt a diadalt nem homályosíthatja el semmi. Hol hát a bűnöm? Mi az én bűnöm? Hallod-e, Püthia? Apollón a vétkes és te!

Zene

HÜPPIASZ *(másik, a krotóni térben)* Figyeljete, krotóni ifjak! Minden szó és vessző fontos! Pontosan megjegyeztem – Ő mondá, Püthagorasz: egyensúly tartja rendben a világot.

ALKMAION Ha dolgainkban az egyensúly fölbillen, nem a számokban van a hiba. Az téved, aki a műveletet végzi.

KÜLON Krotóniak! Térjete észhez! Eddig csak a magunk bajával kellett törődnünk, meg Szübarisszal – most számolhatunk az ő számaival is!

MILON Én mondom, Milon, az olimpikon; a szübaritákat ő sem kedveli. És van benne erély! „Több atlétaiskolát!”

HÜPPIASZ Ő mondá, Püthagorasz!

MILON És a szívemből beszélt!

KÜLON Az istenekre! Olympikon, nem hinném, hogy a számai büvöltek el. Sokkal inkább a lánya!

I. NŐI HANG Kellte már, hogy jöjjön egy isten! Vagy valami hasonló.

PÜTHAGORASZ Köszöntek, Krotón városa. Szépen összegyűltetek.

I. HALÁSZ Beszélj!

II. HANG Halljuk a tanítást!

NŐI HANG Hogyan éljünk?

MILON Mi legyen Szübarisszal?

ALKMAION Hogyan éljünk?

KÜLON Úgy van! Beszélj! Hallani akarom, hogy mivel szédíte a várost.

PÜTHAGORASZ Mit is mondhatnék neked, te város? Inkább én kérdeznék. Vándorlásaim során s még régebben, előző életeimben talán, sok kérdés gyűlt össze bennem. Te, város, te válaszolj nekem. Felelj, Krotón! Melyik ember oltja szomját okosabban, az, ki széttört korsója cserepeivel, vagy az, ki ép korsóval megy a kútra?

KÜLON Ki megy vízért törött korsóval?

PÜTHAGORASZ Tovább kérdezek, város, ki a kupec Külön szájával helyesen feleltél nekem. Akinek több aranya van, hogyan gazdálkodik ügyesebben, ha darabonkint herdálja el, vagy ha összegyűjti egy vagyona?

KÜLON Ezért kár volt ilyen messzire utaznod! Bolond, aki szétszórja pénzét!

PÜTHAGORASZ S melyik város a bölcsebb, az, amelyik pénzt szétszórva polgárai erszényeiben tartja, vagy az, amelyik kincset közös vagyona gyűjti össze?

I. HANG Közös vagyona? Hogy érted ezt, uram?

I. HALÁSZ Azt mondog, legyen közös a vagyona? A Különé meg az enyém? Az én viskóm meg a Külön háza?

II. HALÁSZ Ép korsó – ép város – tiszta beszéd!

PÜTHAGORASZ Te mondtad, Krotón városa, jól feleltél!

KÜLON Egy koszos halász felelt, de nem a város. Alkmaion! Orvos! Te mégiscsak közibénk tartozol! Tenedek nincs ehhez szavad?

ALKMAION A természetben minden egységre törekszik. Ha jól figyeltek, rájöttök, jól válaszolt a halász.

KÜLON Mivel foglalkozunk? Számoljunk kavicsokat?

PÜTHAGORASZ Ha kivész az önzés, megterem a számokban élő harmónia.

I. HANG Harmónia? Hát az mi?

I. HALÁSZ Aszongya – harmónia.

Zene

PÜTHAGORASZ *(az első térben, keserűen)* Harmónia.

HÜPPIASZ *(az első térben, riadtan, álmos hangon)* Mi az? Itt vannak? Jönnek?

PÜTHAGORASZ Aludj csak tovább, Hüppiasz. Még nem értek ide. Máshol keresnek.

HÜPPIASZ *(álmos hangon)* Ő mondá, te mondád, uram, Püthagorasz. Harmónia.

Zene

MILON No, Külön, nézd ezt a kötelet. Úgy hívják, számolókötel. Noha én csak futással, birkózással, izmaim olajozásával foglalkoztam eddig, s a számokhoz nem sokat értettem, kevesebbet nálad is, mert te legalább az aranyaidat számoltad, megtanultam valamit. Ebből a kötélből háromszöget lehet csinálni. Jól mondom-e, uram, Püthagorasz?

PÜTHAGORASZ Eddig jól, olimpiikon.

MILON No, akkor három halász álljon ide. Három halász, három cövek. Feszítsétek ki a kötelet háromszögalakban a derék Külön köré. Így.

KÜLON Mit akarsz tőlem, Milon?

MILON Megtanítalak számolni, kucepec! Látod? Ezt az oldalt három, ezt négy, amazt pedig öt részre osztják a rábogozott csomók. Három... négy... öt. No, Külön, háromszor három mennyi?

KÜLON Kilenc.

MILON Négyyszer négy?

KÜLON Te tréfálsz, Milon.

MILON Mennyi?

KÜLON Tizenhat.

MILON Add össze a kettőt! Kilenc meg tizenhat?

KÜLON Huszonöt. Mit akarsz tőlem, Milon?

MILON Jól kérdem-e, uram, Püthagorasz, a leckét?

PÜTHAGORASZ Még mindig jól, olympikon.

MILON Tehát az első oldal önmagával szorozva kilenc, a második önmagával szorozva tizenhat, s ez összesen huszonöt. Marad, Külön, a harmadik oldal, mely elzárja utad, és öt részből áll. Szorozd meg öttel az ötöt.

KÜLON Elég már, Milon, a kölykök is tudják Krotonban, hogy öt szorozva öttel – huszonöt.

PÜTHAGORASZ Íme, a számok egyik törvénye, Külön, amit Milon nagyon jól megtanult. Huszonöt – egyenlő huszonöt. Ha tudod a háromszög két oldalát, nem kell mérned, az örök, az isteni számok elárulják a harmadik oldal hosszát is.

ALKMAION S így az ismeretlen távolság megismerhető.

I. HALÁSZ Mondtam, okos ember érkezett Krotonba!

PÜTHAGORASZ Egyiptomban, hol a számok titkát megismertem, e kötel nélkül templom nem épül. Hegyeket, földet mérhetsz vele, Kroton.

HÜPPIASZ Így van! Ő mondá, a meseter mondá, Püthagorasz.

MILON Na, polgárok és krotoni halászsok, ki csatlakozik a szent testvériséghez?

I. HALÁSZ Éljen soká Püthagorasz.

II. HALÁSZ Harmónia.

III. HALÁSZ Harmónia. Közös vagy-
gyon.

I. HANG Aki a háromszög oldaláról
ilyen sokat tud, tudhat az na-
gyobb titkokat is.

MILON Nézd, Külön, nézd a várost!
Kroton térdre borult.

PÜTHAGORASZ Egyedül maradtál,
Külön, a háromszög közepén.

KÜLÖN Eressz!

MILON Lássuk, hogy jössz ki belőle.
Feszítsétek meg jobban a kötelet.
Ugrálj, fickó, gyere ki, ha tudsz!

KÜLÖN Eresszetek, te tulok!

MILON Föl-le a kötelet. Föl-le! Föl-
le! És mondd, hogy Apollón fia! És
mondd, hogy harmónia!

HALÁSZOK Harmónia!

KÜLÖN Számoló! Szólj rá!

NŐI HANG Harmónia!

MILON Föl-le! Föl-le!

ALKMAION Mester, lehet így bizo-
nyítani?

THEANO Ne szánd! Ő se szánta apá-
mat! Elűzte volna innét.

KÜLÖN *(hörögve)* Apollón fia... har-
mónia... *(zuhanó test zaja)* Átko-
zottak!

PÜTHAGORASZ Sajnálom, Külön,
a számok megbüntetik azt, aki
fittyet hány nekik! Testvéreim a
tanításban! Ezzel a kötéllel bű-
völünk templomunkra, a múzsák
templomára szép háromszög-
homlokat!

Zene

PÜTHAGORASZ *(az első, babföldi
térben)* S te ott a babföld fölött,
te árbochoz kötözött, te mit mon-
dasz nekem?

ALKMAION *(hangja messziről)* A de-
rék Milon barom volt, majdnem
állat. Amit művelt, pedig kegyet-
len tett volt, ha te akartad, még
akkor is az. Mégsem volt bűn,
Püthagorasz, mégsem volt csalás.

Mondtam neked, vannak dolgok,
tettek, melyek csak jóval később,
más dolgok vagy tettek hatására
vesztik el eredeti minőségüket és
változnak – elkövetőik legnagyobb
bámulatára – saját ellentétükké.
Kegyetlen igazságból kegyetlen
gazsággá. Csodából – csalássá.
A derék Milon akkor a harmóniát
szolgált. Meg is kapta a jutalmát
érte – lantot pengető lányod kezét.

PÜTHAGORASZ Te valóban szeret-
ted a lányomat, tanítvány?

ALKMAION Kértelek, mester, ne en-
gedd őt Szübarisz ellen! Vezesse
más az énekeseket.

PÜTHAGORASZ Milyen másképp
hangzik most ez, fiam, átmetszett
torkodból!

Zene

PÜTHAGORASZ *(második, krotoni
térben)* Tudnotok kell, a föld nem
lapos terítőre hímzett ábra, nem
szorgos kezű istennők keze mun-
kája. A föld gömbölyű, és a többi
égitesttel együtt kijelölt pályán
halad. A bolygók mozgása örök
keringés, szent arányok szerint
megszabott távolságra a nagy ol-
tár, a központi tűz körül. Minden
mozgás zajjal jár, a húrok szent
arányok szerint megszabott rez-
gése, a bolygók zuhanása zene.
Születése pillanatában minden-
ki hallja ezt a zenét, de a kö-
zönséges fül hamar hozzászokik,
csendnek véli, s inkább a köze-
li ricsajra figyel. Tanuljátok meg
újra hallani a bolygók énekét,
a szférák zenéjét! Aki levezekelte
minden eddigi életének bűnét,
s többé nem kell újraszületnie,
utolsó, tökéletes élete jutalmául a
boldogok csillagára kerül!

I. HALÁSZ Uram, Püthagorasz, én
rájöttem valamire! Sokat törtem a

fejem azon, miképp vándorolhat a lélek, hogyan juthat a földből egy másik testbe át? Amíg azt nem mondják neki, most menj át Türosz testéből... azaz az én testemből... egy kutya testébe, vagy – hogy már megbocsáss a szerénytelenségért – menj Türosz testéből, mivelhogy megérdemli, egyenest fel a boldogok csillagára. Hát hogy jut az a lélek oda? Hogyan?

II. HALÁSZ Hogyan jut el, Türosz?

III. HALÁSZ Halljuk a halászt!

I. HALÁSZ Bizonyára láttatok már babot. A bab szára csomótlanul nő, sima útja lehet benne a léleknek. Úgy gondolom, azon át hagyja el a földet, hogy a magasba szálljon, ugye, Püthagorasz? Jól mondom-e, uram?

PÜTHAGORASZ Jól.

I. HALÁSZ Akkor pedig tilos volna babot enni, zöldjére-szárára lépni, hiszen ki tudja, kinek a lelkére taposunk. Kérve kérek, uram, foglaltasd ezt törvényeid közé!

PÜTHAGORASZ Így legyen. Hüppiasz, foglald törvénybe!

ALKMAION Uram, de hiszen ez maszlag! Itt keletkezett szóbeszéd csupán! Miért teszed meg törvénynek?

PÜTHAGORASZ Hogy a halászok, az egyszerű lelkek boldogok legyenek, hogy ők is hozzájárultak valamivel a tanításhoz.

II. HALÁSZ Okos ember vagy, Türosz! Még ma babot ültetek a város határába, az lesz az én külön, saját babom. Ha meghalok, oda temesetek!

III. HALÁSZ Ültessünk babot!

HÜPPIASZ Ültessetek babot! Ő monda! Püthagorasz!

HÜPPIASZ (a babföldön) Jaj, a szübariták! Jaj, uram, de rosszat álmodtam! Itt vannak a szübariták, vagy különék? Mi zörög ott?

PÜTHAGORASZ Nyugodj meg, csak a bab szárát zörgeti a szél. Aludj tovább, Hüppiasz. Még nem bukkantak ránk.

HÜPPIASZ (félálomban) A szübariták... A szübariták!

Zenén át Hüppiasz kiáltozása egyre erőteljesebbé válik.

HÜPPIASZ (a krotoni térben) A szübariták, a piszkos állatok, a pillanatnak élők! Engedjete a mester elé! Most jöttem Szübariszból!

I. HANG A mester elé most nem léphet senki! A múzsák templomában tartózkodik.

HÜPPIASZ Uram, Püthagorasz, bocsásd meg, hogy megzavarom a tanítást... de a szübariták! Ti, kívülállók, boruljatok a földre. Nem láthatjátok a mester arcát. Uram, szörnyűség történt Szübariszban. Ott számolgattunk imádkozva, csöndesen, testvérünk, a szübariszi Keithosz házában, amikor a részeg disznók ránk törtek, uram! Kivonszoltak bennünket a piacra, meztelenre vetkőztettek, Keithosz házát lerombolták. Nekem, uram – ki nem merem mondani –, az ülepemre egy háromszöget festettek, mondván, hogy gömb és háromszög együtt szolgálja a harmóniát! Uram, te tanítani küldtél bennünket, és ők megcsúfolták a tanítást!

PÜTHAGORASZ Hívjátok egybe a testvéreket!

I. HANG A templomba!

II. HANG A múzsák templomába!

III. HANG A mester szólni kíván!

PÜTHAGORASZ Nemcsak Kroton városát csúfolták meg, de elkövették

a legnagyobb bűnt: megsértették a számokat! Minden számnak arca van, ők arcul ütötték a számokat. A világ törvényei számokkal íródtak, istenek írták őket. Önmagukkal írták. Szübariszban megsértették az isteneket!

MILON Vessen Szübarisz! Halál a szübaritákra!

I. HANG Háborút Szübarisz ellen!

PÜTHAGORASZ Mi csak azt akartuk, hogy a tan mindenütt elterjedjen. Hogy mindenhol megismerhessék a polgárok a nagy lehetőséget: az újraszületés kínjától való szabadulást. Ezért mentek testvéreink Metapontumba és Szübariszba. Kérdezlek, Város, testvérem a tanításban, te felelj nekem – mit tegyünk?

MILON Háborút! Háborút Szübarisz ellen!

ALKMAION Krotoniak! Mester! Püthagorasz! Én ellenzem a háborút. A szübariták puhányok, bűnösök, buták. De mi értelmet akarunk vinni közéjük és nem a halált.

MILON Elég volt, orvos. A te dolgod a gyógyítás, a Tanítás védelme a miénk! Atlétáim készen állnak a harcra!

I. HANG Vessen Szübarisz!

HÜPPIASZ Háborút! Harmóniaháborút!

ALKMAION Háborúban nincs harmonia. Ezt semmiféle számmal, semmiféle aránnyal bizonyítani nem tudod! Én ismerem a halált, mindennap találkozom vele.

HÜPPIASZ Persze, mert eleven kutyákat meg macskákat szabdalsz! Tudom én azt, még ha titokban teszed is!

THEANO Ki mondja, hogy a háborúban nem lehet harmonia? Énekelve és táncolva megyünk elle-

nük! Dalosokkal és táncosokkal, a zene szent számaival döntjük le Szübarisz falait! Apám, engedj Szübarisz ellen!

ALKMAION Kérlek, mester, ne engedd a lányodat. Vezesse más az énekeseket!

MILON De, csak bátran! Én majd vigyázok rá! Oroszlánbőrt borítok magamra, miként Heraklész tette, egyet bömbölök – és szétfutnak a szübariták.

I. NŐI HANG Harmóniát! Háborút!

HÜPPIASZ Uram, egy be nem avatott testvérünk kíván szólni. Noha még két évig kötelezné – mint kívülálló tanítványt – a hallgatók csöndje, az önként fogadott némaság – e fontos pillanatban beszélhet-e?

PÜTHAGORASZ Beszéljen.

HÜPPIASZ Beszélhetsz, Külön!

KÜLÖN Első akarok lenni a csatában, mester! Az első gyalogosod, hogy jóvátegyem, amit vétettem. Vessen Szübarisz! Harmonia!

PÜTHAGORASZ Krotoniak városa! Nehéz feleletet adtál. Itt csak az isten maga dönthet, Apollón, az Értelem. Még ma útra kelek Delphoiba két tanítvánnyal, egy beavatottal és egy körön kívül állóval. Hüppiasz és te, Külön, kövessetek!

Zene

PÜTHAGORASZ No, szajha, most aztán igazán itt vagy mellettem. Az orromban érzem a füstölőd szagát. Csak azt a két hideg, kék szemedet látom a gőzökön keresztül. Én, a nagyeszű Püthagorasz, tőled vártam, hogy lássad a jövőt, ahelyett hogy én láttam volna meg szemeidben a sorsomat.

Szövegtelen ének, lantkísérettel.

PÜTHIA *(hangja az éneken keresztül)* *(messziről, Delphoiban)* Apollón isten szól általam, választott papnője által. Tanácsot neked nem ad az isten, Püthagorasz. Te, aki a természet jeleiben olvasol, keresd meg magadnak a választ. Figyeld a jeleket.

PÜTHAGORASZ Azt hiszem, értelek, Püthia.

PÜTHIA *(hangja messziről, mintha követné Püthagoraszt)* Áldjanak az égiek, Püthagorasz, Apollón gyermeke, gyermekem. Óh, Püthagorasz, Püthagorasz, vigyázz, össze ne kuszálódjanak Apollón szavai. A számok azért adódnak össze, hogy létrejöjjön a végtelenség. Vigyázz, Apollón gyermeke, el ne tévedj köztük! Figyeld a jeleket.

Ének. Nagy kongással kapu csapódik.

HÜPPIASZ Itt jön, már itt is van.

KÜLON Úgy látom, jókedvű.

Vízcsobogás

PÜTHAGORASZ Szeretem ezt a folyót, valahányszor erre járok, megfürdöm benne. Jó helyen váratok rám. Jó ez a nyugalom! Néztétek, tanítványok, fű se rezzen, a víz is alig csobban! Érzitek az örök, a változatlan időt? Mintha százezer évvel ezelőtt is itt álltam volna!

Vízcsobogás

PÜTHAGORASZ *(hangja távolabbról)* Várjatok, úszom egyet.

KÜLON Úgy úszik, akár egy isten.

HÜPPIASZ Hogyhogy akár? Mi, püthagoreanusok nem tűrjük a pongyolaságot. Ezt úgy kell mondani: ott úszik egy isten.

KÜLON És ki az, aki ott úszik mellette?

HÜPPIASZ Hol?

KÜLON Ott! Most bukkant fel a vízből.

HÜPPIASZ Nyilván egy másik isten. Egy folyamisten. Megálltak!

KÜLON Beszélgetnek.

HERAKLEITOSZ *(nevetve)* Hát így istenül meg az ember! Jól idehozta a víz a tanítványaid hangját.

PÜTHAGORASZ Ki vagy te?

HERAKLEITOSZ Hallottad: isten, mint te. Csak te állandó isten vagy, én meg amolyan vándoristen. Örülök, hogy találkoztunk, Püthagorasz. Látásból már ismerlek. Láttalak ma, amikor bementél a vénasszony pitvarába. No jó, jó, ne sértődj meg, nekem minden jósnő vén. Hallom, háborúra készülsz.

PÜTHAGORASZ Jók az értesüléseid.

HERAKLEITOSZ Megmondanád, tulajdonképpen mi bajod Szübarisszal? Annyi mindent fecsegnek összevissza a tanításodról az emberek, szeretném egyszer a te szádból hallani.

PÜTHAGORASZ Meg akarom védeni ellenük ennek az alkonyatnak a nyugalmát.

HERAKLEITOSZ Ahá. Az örök és szent harmóniát! Mégiscsak igazak a híresztelések. Nem vagy bölcsebb a hírednél. Nézz körül ebben a „nyugodt” alkonyatban. Nézd azt a sasmadarat, hogy csap le áldozatára! Az előbb még röpült a madár, most már falat lett belőle. És nézd ezt a vizet, amiben állsz, pontosabban, amiben álltál, mert már nem abban állsz, és most már megint új víz ölel körül. Minden mozog, Püthagorasz, minden változik, barátom, mint a tűz, melyre új ágat dobunk. És ezt a változást szolgálod te is az „örök” számaiddal!

Menj csak, menj, rombold le Szübariszt, és szolgálj vele az örök változást!

PÜTHAGORASZ Nem isten vagy, hanem démon! Hé, démon! Tudom, azt akarod elérni, hogy ne fogadjam meg tanácsodat, de én azt teszem, amit a szavaiddal mondtál. Köszönöm a jelt, Apollón!

HERAKLEITOSZ Legalább a nevem jegyezd meg, Püthagorasz! Herakleitosz vagyok, és ha démonnak hiszel, örülök neki!

Herakleitosz kacagása hangorkánba csap át.

Szél, amely a babszárakat zörgeti.

PÜTHAGORASZ Tulajdonképpen háálás lehetsz nekem, Alkmaion. Képzeld el, ha most te gubbasztanál itt mellettem ebben az odúban. Talán még mindig vitatkoznánk, és nem élveznéd a hullámok ringatását a tengeren.

ALKMAION (*hangja messziről*) Az ember azért hal meg, mert képtelen a kezdetet összekapcsolni a véggel.

PÜTHAGORASZ Mit keres itt mellettem ez a Hüppiasz? Veled akarok maradni, veled akarok beszélni, barátom.

Zene

PÜTHAGORASZ (*a krotóni térben, a múzsák templomában*) Én már öregember vagyok. Kevés idő maradt a feladatra, Alkmaion. Szübarisz útját állja a tanításnak. Ha a tanítás nem terjed el, miért fáradoztam, és miért fáradoztunk mi ketten?

ALKMAION Az önzés és a hiúság beszél belőled.

PÜTHAGORASZ Én is ott leszek, Alkmaion, én is meghalhatok.

ALKMAION Abban a hitben, hogy nem kell újraszületned. De a többiekkel mi lesz, Püthagorasz?

PÜTHAGORASZ A többiek egy nap lények. S amelyik nem az, annak megrövidítheti tisztulásának útját, ha a tanokért hal meg.*

ALKMAION Eddig úgy tanultam tőled, hogy az élet – az egy nap élet is – sérthetetlen. Itt a partnál vesztegel egy szürakuzai hajó, eséré kifut a tengerre. Én elmegyek azzal a hajóval, uram.

PÜTHAGORASZ Számoljunk még egyszer, utoljára együtt. Úgy, mint régen. Add csak ide a számolókötelet.

ALKMAION Ahogy parancsolod.

PÜTHAGORASZ Csak kérem. Alkmaion, ez a búcsú ünnepélyes pillanat. Válasszuk a háromszög befogójának az egyet!

ALKMAION Uram, te azt hiszed, hogy ezzel itt tudsz marasztalni?

PÜTHAGORASZ Válasszuk befogónak az egyet. E szent számmal még úgyse bizonyítottuk a tételt. Szentsége tiltotta nekem. Így. Tehát két csomó közé esik az egyik befogó. Fogd csak a másikat – így. Itt a másik. No nézd csak, Alkmaion, remeg a kezed, vagy mi van ezzel a kötéllel? Nézd az átfogót – kettőnél kisebb, de egynél nagyobb. Milyen számot ábrázol ez? Még egyszer fogd meg. Erősen.

ALKMAION Uram, akárhányszor ismétlem, ez mindig így alakul.

PÜTHAGORASZ Alkmaion, a démonok játszanak velünk. Ha egyet eggyel szorzok – egy; ez az egyik

* Az eredeti gépiratban egy szó helye üres, ezt a korábbi, letisztázatlan szövegváltozat nehezen olvasható kéziratos toldása alapján pótoltuk. – F. T. G.

oldal. Ha egyet egygel szorzok – egy; ez a másik oldal. Az összegük kettő. De melyik az a szám, amelyik önmagával szorozva kettő? A kettő nem négyzetszám – ilyen szám nem létezhet, de mégis, itt van, itt kell lennie! Alkmaion, itt egy új számnak kell rejtőznie! Alkmaion! Fiam, már azt hittem, mindent tudok, s lásd, legnehezebb pillanatomban itt van ez a gyönyörűség, újra szólnak hozzám a számok! Messzibb, tágabb kapuk nyílnak! Mutasd csak, számoljunk együtt tovább. Add ide a számológavicsokat.

Kavicsok koppannak.

ALKMAION Van, de nincs!

PÜTHAGORASZ Mint a mítoszok kigyója, akárhányszor lecsapom, kinő a feje, ez megfoghatatlan. Ennek nincs arca. Ez megbontja a harmóniát!

ALKMAION Uram, nincs abszolút harmónia, nem kell gyilkolnod érte! Krotoniak! Beavatottak!

PÜTHAGORASZ Megállj! Ez a szám valóban ellentmond az abszolútnak, ez a szám alogikus, ellentmond az értelemnek! Ezt senki nem mondhatjuk. Ez titok, Alkmaion.

ALKMAION De uram, ez életed legnagyobb felfedezése! Megszülethet, új formát kaphat az értelem! Ahogy mondtad, tágabb, messzibb kapuk nyílnak...

PÜTHAGORASZ Akkor sem beszélhetsz róla. Ez a szám titok.

ALKMAION A háború elvesztette értelmét. Amíg ezt a számot meg nem fejtöd, nincs abszolút harmónia. Csendesítsd le a várost!

PÜTHAGORASZ Nem másíthatom meg a szavamat!

ALKMAION A szavad fontos, vagy az, ami új szavakat adhat neked? Te bukkantál erre a számra, és nem ő talált meg téged. Püthagorasz kevesebbet jelentene, mint ez a szám?

PÜTHAGORASZ Alkmaion, én nem akarok újra megszületni! Mennyi gyötrelmet állhattam ki eddigi életeimben, ha csak azt tekintem, hogy ebben az egyben mennyit szenvedtem. Amióta az eszemet tudom, a harmóniát keresem.

ALKMAION Az egész és örök számok közé befurakodott egy szám, mely egyetlen számmal nem alakítható kerek egészé. Komiszul, illetlenülül, megcsúfolva téged, de itt van. Magadat becsüled le, ha nem nézel vele szembe.

PÜTHAGORASZ Tudom, hogy teljesen soha nem valósíthattam volna meg a célokat, de a megközelítés útját – püthagoraszi létem beteljesülésének egyetlen zálogát – is betemetem, ha neked hiszek és ennek a torz valaminek, ennek a számnak itt! Tudod, hogy mit mond ez a szám neked?

ALKMAION Az örök és egész számok között feltételezett harmónia, melynek földi megvalósításán fáradoztál, az eszmerendszered alapján megrendült.

PÜTHAGORASZ Álljak hát a város elé, mondjam, hogy tévedtem, vegyem el a hitüket? Tudod, hogy óvtam ezt a várost, Külont is azért vittem magammal Delphoiba, nehogy a hátam mögött mesterkedjen; terólad tudtam, hogy csak szemtől szembe vágsz belém. Mit mondjak a városnak, Alkmaion? Nem megyünk Szübarisz ellen? Az eszme téves? Kezdjük el máris az újrászületést! Elkergetnek, és elmennek nélkülem. Fosztogatni.

ALKMAION És ha abban a hitben fosztogatnak, hogy joguk van hozzá, az jobb?

PÜTHAGORASZ Nem akarok többé újraszületni. Bevégzem, amit akartam, amennyire tőlem telik. Nem mondok le a városról. Nem hajítom el a számítókötelet, mely nélkül eszköztelen a számoló. Mi lenne abból, amit eddig tettem, amiben eddig hittem?

ALKMAION Vannak dolgok, tettek, amelyek csak jóval később, más dolgok vagy tettek hatására vesztek el eredeti minőségüket és válnak – létrehozóik legnagyobb bámulatára – saját ellentétükké. Csodából – csalássá.

PÜTHAGORASZ Nem lett csalássá!

ALKMAION Minden utadat keresztetni fogja az arc nélküli szám!

PÜTHAGORASZ Ez a szám nem létezik!

ALKMAION *(kiáltva)* Testvéreim! Krotoniak! Testvéreim a tanításban! Létezik egy szám, amelynek nincs arca. Van egy szám, mely tagadja az abszolút harmóniát!

Zene

HÜPPIASZ Vádollak, orvos, hogy beavatott létedre eleven lényeket boncoltál, nemcsak hidegvérű halakat, hanem macskákat, sőt kutyát is! Ezzel pedig erőszakosan megakadályoztad, hogy a megtisztulásra szánt lélek végigjárja a számára kijelölt utat! Kérdezlek, hiszel-e valóban az újraszületésben?

ALKMAION Az ember azért hal meg, mert nem képes összekapcsolni a kezdetet a véggel; ámde a végső, láthatatlan és mulandó dolgokról csak az istenek tudhatnak biztosat. E téren nekünk csak azt engedélyezték, hogy szerényen következtessünk.

HÜPPIASZ Javaslom, testvérek: zárjuk ki őt magunk közül. Jelképes sírja álljon a templom előtt, senki hozzá ne szóljon, szavát ne fogadja, ételt ne adjon neki, ételt tőle el ne fogadjon, legyen, miként a halott.

KÜLON Legyen, miként a halott!

MILON Legyen!

ALKMAION Tudnotok kell, krotoni polgárok, hogy nem ez a bűnöm.

PÜTHAGORASZ Szólt itt valaki?

HÜPPIASZ Senkisé, uram.

ALKMAION Isten veletek, testvérek. Ma este hajóra szállok, és elhagyom Krotont.

Templomban kongó lépések.

PÜTHAGORASZ Milon!

MILON Hüppiasz!

HÜPPIASZ Értelek, olympikon. Két testvérünk ma azzal a hajóval Szürakuzába utazik.

Zene

HÜPPIASZ Győzelem!

MILON Sóval hintsétek be Szübarisz helyét.

I. HALÁSZ A fene egye meg, piszkos munka volt, de győztünk!

MILON Apollónra! Nem is volt olyan nehéz! Már az énekeseink dalára megbomlott a harci rendjük!

I. HALÁSZ Úgy táncoltak a cirkuszi lovaik, hogy öröm volt nézni!

MILON Pompás gondolat volt! Remekül énekelt a kórusod, Theano! Első pillanatban meghökkentem, amikor megláttam a lovasokat. Gyalogosokkal lovak ellen, itt hamar felbillenhet az egyensúly, ez nem harmonikus. De ahogy az éneke a lovaik táncolni kezdtek, dobálva a farukat, már tudtam, nincs baj. Egy ló sem indult rohamra. Mind a cirkuszból érezte magát. Hiába ösztökélték őket a

szübariták. És mind elpusztult a sok puhány lóidomár! Ez Theano érdeme! Győztünk a zene szent számaival!

PÜTHAGORASZ Térjünk vissza Krotonba!

THEANO Apám, nem áll össze a kórus, nincs aki elénekelje a győzelmi dalt. A kórust megölték.

PÜTHAGORASZ Térjünk vissza Krotonba, Theano! Induljatok.

KÜLON Gondolom, uram, most már feloszthatjuk a zsákmányolt kincset. Persze úgy, hogy mindenki egyenlően részesedjék...

PÜTHAGORASZ Szó sem lehet róla, Külön. A legparányibb fülönfüggő is csak a tan elterjedését szolgálhatja. Testvéreink holnaptól az egész világot bejárják, utazának, könnyítsék meg sorsukat, vásároljanak idegen városokban polgárjogot. Szübarisz kincsét csak erre használhatjuk, semmi másra!

KÜLON De uram, a kapzsiak...

PÜTHAGORASZ Vissza, Krotonba!

Zene

KÜLON *(hangja halk, szövegtelen, zsolozsmázó ének alatt)* A beavattottak minden zsákmányt, minden kincset, aranyat, ezüstöt behordtak a templomba. Azért, hogy ne rontson meg bennünket Szübarisz vétke. Azt mondják, hogy a tanítás érdekében. Noha én csak a külső körbe tartozom, de tudom, amit tudok, maguknak tartogatják, éjnek idején lakomákat rendeznek.

I. HANG Mint tegnap is a Milon házában.

II. HANG Ezért kár volt vérezni Szübarisz alatt.

NŐI HANG Kérdem Püthagorasz, mikor születik újra a fiam, akit

kettévágtak a szübariták, csak néz rám, nem felel, hallgat.

II. HALÁSZ Alkmaiont is ők pusztították el, nem a hajó süllyedt el vele, ahogy híresztelik.

KÜLON Koplalhattok újra, és még babot sem ehetek.

I. HANG Mit tanácsolsz, Külön?

KÜLON Téged kérdezlek, város, te felelj.

II. HALÁSZ Most éppen együtt vannak a beavatottak, együtt imádkoznak.

I. HANG Vagy osztozkodnak.

KÜLON *(gúnyosan)* Számolnak.

II. HALÁSZ Gyűjtsuk rájuk a templomot, s aztán gyerünk! Ha Szübariszban lehetett, most sem lesz bűn!

KÜLON Jól felettél Kroton, a halász szájával.

NŐI HANG Tüzet a templomra!

I. HANG Tüzet!

Zene

PÜTHAGORASZ Üdvözöllek, arc nélküli, üdvözöllek, kiszámíthatatlan. Legyőztem egy várost, és elvesztettem egy várost. Győzött a logikább, alogikus.

PÜTHIA *(hangja távolról)* A számok azért adódnak össze, hogy létrejöjjön a végtelenség. Mondtam, Apollón gyermeke, vigyázz, el ne tévedj köztük.

HANGOK Utána! Arra ment! Vágjatok elébe! Arra! Arra! Átkozott!

Hangok távolodnak.

Zene

PÜTHAGORASZ Hüppiasz, most már aztán valóban ébredj! Figyelj rám. Én most elmegyek, s megvárod, amíg ők is elhaladnak. Aztán indulj Metapontumba, és add át testvéreinknek ezt a két iratot. Az

egyik a tétel, a másik egy bonyolultabb levezetés.

HÜPPIASZ Merre menjek, uram?

PÜTHAGORASZ Át a babföldeken.

HÜPPIASZ A babföldeken? Megszegjem a törvényt? A szabályt?

PÜTHAGORASZ Kivételesen felmentelek alóla.

HÜPPIASZ És te, uram, te nem tartasz velem?

PÜTHAGORASZ Én hoztam a törvényt, Hüppiasz. Én nem tiporhatok sem a bab szárán, sem a levelén.

I. HANG Erre bujkál!

PÜTHAGORASZ Most húzódj be jó mélyen az odúba!

KÜLON Itt van!

PÜTHAGORASZ Üdvözlégy, Külön! Üdvözöllek, Kroton városa!

ALKMAION *(hangja a másik térből)*
Az ember azért hal meg, mert képtelen összekapcsolni a kezdetet a véggel.

Zene

GYEREKHANG ...és neki tulajdonítjuk annak a végtelen tizedes törtnek a felfedezését, mely mégis egy véges szakaszt fejez ki. Ez az úgynevezett irracionális szám, melynek taglalása azonban már felsőbb osztályba tartozik.